

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Hypnales, **Familj:** Plagiotheciaceae, **Släkte:** *Orthothecium* (glansmossor), **Art:** *Orthothecium lapponicum* - lappglansmossa (Schimp.) C.Hartm. **Synonymer:** *Brachythecium lapponicum* Schimp.

Kännetecken

Bildar glänsande gyllengula till gulbruna lösa tuvor eller mattor. Skotten blir 1-3 cm långa och är oregelbundet förgrenade. Stambladen är upprätta och ligger mot varandra eller är svagt utstående och raka. Bladen är inte längsveckade men kraftigt kupade, och äggrunda till rundat avlångt jämbreda. De smalnar kort och gradvis eller plötsligt av till en kort och vanligen tillbakaböjd spets. Bladkanten är smalt tillbakaböjd, ibland nästan genomgående. Cellerna i bladmitten är $42-88 \times 5-10 \mu\text{m}$. Sporkapslar är okända.

Lappglansmossa känner man igen på den gyllengula till gulbruna färgen, de raka, kraftigt kupade och släta bladen som oftast ligger tätt tryckta mot varandra, och den regelbundet tillbakaböjda bladspetsen. Förutom i färgen skiljer den sig i alla dessa karaktärer från små exemplar av gul glansmossa *Orthothecium chryseon*, som den kan likna.

Utbredning och status

Lappglansmossa förekommer i norra delen av fjällkedjan, och främst i subalpin till lågalpin zon. Den finns i Norge (inkl. Svalbard) och Finland, men är inte känd utanför Norden. Arten finns med på den europeiska rödlistan (ECCB 1995).

Ekologi

Arten växer i våta, kalkrika miljöer, oftast i anslutning till mindre bäckar och på översilade klippor i fjällen, från kalfjället till de övre delarna av fjällbarrskogen. Sparsamma förekomster kan man även hitta på fuktig humus i små lodytor i kalkrika sluttningar. Rikligare förekomster hittar man i mer stadigvarande blöta miljöer som i små rännilar.

Hot

Det begränsade antalet kända lokaler (både i Sverige och i världen) gör att denna art är känslig för slumpfaktorer. Turistanläggningar i fjällvärlden kan utgöra ett hot, däremot torde dess växtplatser höra till de som är mindre påverkade av luftföroreningar. Ett varmare klimat med ökad igenväxning och upptorkning kan innebära ett hot.

Åtgärder

De av artens kända lokaler som inte besökts i sen tid bör återbesökas. Därefter bör berörda myndigheter informeras så att de kan bevaka att inga lokaler påverkas negativt. Arten är endast känd från norra delen av Skanderna, samt från Svalbard. Utanför Fennoskandien finns inga kända fynd. Även om man kan misstänka att arten har en vidare utbredning än vad man känner till idag (den uppmärksammades först 1988 efter att länge ha ansetts vara en synonym till *O. chryseon*), måste vi tills vidare betrakta lappglansmossan som en endem för norra Europa, med huvuddelen av världens kända lokaler i Sverige.

Övrigt

Utländska namn - NO: Lapphaustmose, FI: Lapinpahtasammal.

Konventioner: Habitatdirektivets bilaga 2

Litteratur

ECCB. 1995. Red Data Book of European Bryophytes. European Committee for Conservation of Bryophytes, Trondheim.

Frisvoll, A. A. & Blom, H. 1993. Trua moser i Norge med Spetsbergen; raud liste. *NINA Utredning 42*: 1-55.

Hedenäs, L. 1988. The status of *Orthothecium lapponicum* and *O. complanatum* (Musci, Plagiotheciaceae). *Ann. Bot. Fenn.* 25: 153-157.

Hedenäs, L. 2014. *Orthothecium lapponicum* lappglansmossa, s. 293. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 37-57], Bladmossor: skirmossor-baronmossor : Bryophyta: *Hookeria-Anomodon*. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Författare

Lars Hedenäs 1994. Uppdaterat 2010. Lars Hedenäs 2014. Rev. 2015.